

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА БІОЛОГІЇ ЛІСУ, МИСЛИВСТВОЗНАВСТВА ТА ІХТІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан біологічного факультету

_____ Л.О. Омелянчик
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2017 р.

Трофейна справа та основи таксидермії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ бакалаврів
(назва освітнього ступеня)

спеціальності _____ 205 Лісове господарство
(шифр, назва спеціальності)

освітньо-професійна програма _____ Мисливське господарство
(назва)

Укладач Лебедєва Н.І., канд. біол. наук, доц., доц.

Обговорено та ухвалено на засіданні
кафедри біології лісу, мисливствознавства
та іхтіології

Протокол № __ від «__» _____ 2017 р.

Завідувач кафедри біології лісу,
мисливствознавства та іхтіології

_____ В.І. Домніч

Ухвалено науково-методичною радою
біологічного факультету

Протокол № __ від «__» _____ 2017 р.

Голова науково-методичної ради
біологічного факультету

_____ В.В. Перетятко

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти,	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів — 4	Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство	за вибором	
		Цикл професійної підготовки	
Розділів — 2	Спеціальність 205 Лісове господарство	Рік підготовки	
		3-й	
Лекцій			
16 год.			
Загальна кількість годин — 120 год.			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 3 год. самостійної роботи студента — 4 год.	освітньо-професійна програма Мисливське господарство	Лабораторні	
		32 год.	
	Рівень вищої освіти: бакалаврський	Самостійна робота	
		72 год.	
		Вид підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Трофейна справа та основи таксидермії» є надання студентам основних знань щодо трофейної справи, як розділу мисливствознавства, та трофейного полювання, що є одним з найбільш ефективних та сучасних напрямків розвитку мисливського господарства, а також отримання студентами навичок із таксидермії.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Трофейна справа та основи таксидермії» є надання студентам комплексу знань щодо історії трофейної справи; організації трофейного полювання, як одного з найбільш ефективних та сучасних напрямків розвитку мисливського господарства; класифікації мисливських трофеїв, їх обробки, оформлення, етикетування та первинного збереження, техніки вимірювань трофеїв за міжнародною класифікацією, порядку експертизи, реєстрації та методики оцінки мисливських трофеїв; обладнання таксидермічної майстерні, технології виготовлення предметів побуту з дерева, пір'я, кістки, іклів, рогів та інших природних матеріалів, а також формування вмінь, навичок та професійних компетенцій щодо сучасних методів та методик досліджень в мисливствознавстві.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати: види (підвиди) основних мисливських тварин, що є об'єктами трофейного полювання та особливості їх біології, особливості організації трофейного полювання, різноманітні способи добування тварин, технології консервування, обробки та зберігання різноманітної трофейної сировини; вимоги до якості та оформлення трофеїв; методики оцінки мисливських трофеїв; особливості оцінки трофеїв від різних видів мисливських тварин.

вміти: вирішувати практичні питання організації трофейного полювання; грамотно провести первинну обробку трофеїв; вичинку шкури, виготовлювати трофеї та тушки; підготувати різні

види трофеїв для виставок; проводить експертну оцінку трофеїв; користуватися отриманими знаннями та навичками у своїй практичній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей), які характеризуються:

- розумінням сутності та соціальної значущості своєї майбутньої професії, виявленням до неї стійкого інтересу;
- здатністю до сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи (дотримання принципів біоетики), чіткою ціннісною орієнтацією на збереження природи та охорону прав і здоров'я людини;
- здатністю до самостійного вивчення та засвоєння нових знань, до змін науково-виробничого профілю професійної діяльності;
- здатністю здійснювати пошук інформації, необхідної для ефективного виконання професійних завдань, із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з дотриманням вимог інформаційної безпеки;
- здатністю використовувати професійно-профільні знання з наук про Землю (фізичної географії, ґрунтознавства тощо) для оцінки впливу факторів середовища на організми та їх угруповання з метою підвищення продуктивності та біологічної стійкості біоценозів та сталого використання мисливських ресурсів;
- здатністю використовувати методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації біологічних об'єктів;
- здатністю застосовувати професійно-профільні знання та практичні навички для ведення мисливського господарства, охорони, збагачення і раціонального використання мисливської фауни;
- здатністю забезпечувати виконання норм чинного законодавства України та свідомо їх застосовувати у професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Трофейна справа та основи таксидермії» є складовою варіативної частини навчального плану. Ця дисципліна спрямована на опанування студентами знань та формування вмінь і навичок необхідних для формування професійно-гарматного фахівця щодо збалансованого природокористування. Вона розроблена з урахуванням того, що студенти вивчають загальні питання щодо особливостей біології та екології тварин в курсах нормативних та професійно-спрямованих дисциплін, зокрема «Загальна екологія», «Лісова зоологія» тощо. Дисципліна «Трофейна справа та основи таксидермії» є базовою для засвоєння професійно-спрямованих дисциплін: «Основи дичорозведення та звірництва», «Техніка та методи розведення дичини», «Техніка здобування мисливських тварин» «Імобілізація і транспортування тварин»; «Вторинні ресурси мисливського господарства» тощо. Таким чином програма курсу тісно пов'язана з дисциплінами циклів гуманітарної та соціально-економічної і професійно-практичної підготовки. Компетентності сформовані у студентів під час засвоєння матеріалу курсу «Трофейна справа та основи таксидермії» в подальшому використовуються і під час вивчення дисциплін професійного спрямування і для проходження навчальних та виробничих практик.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Трофейна справа.

Тема 1. Трофейна справа, як розділ мисливствознавства

Історія виникнення та розвитку трофейної справи. Цілі, задачі і напрямки трофейної справи. Поняття «мисливський трофей» та «трофейне полювання». Класифікація мисливських трофеїв. Правові основи добування трофейних тварин. Способи добування трофейних тварин. Особливості трофейного полювання в Україні та в світі. Мисливський туризм. Порядок оформлення дозволу на вилов, транспортування, вивіз за межі державних кордонів мисливських трофеїв.

Тема 2. Експертиза мисливських трофеїв

Історія експертизи трофеїв. Порядок реєстрації мисливських трофеїв і оформлення трофейного листа. Положення про оцінку мисливських трофеїв. Загальні правила та критерії оцінки мисливських трофеїв. Інструменти, необхідні для вимірювання трофеїв. Міжнародні формули вимірів. Різноманітні системи оцінки трофеїв (CIC и SCI). Етикетизація і каталогізація трофеїв. Виставки трофеїв. Правила проведення виставок мисливських трофеїв. Нагороди. Міжнародні виставки і конкурси мисливських трофеїв. Міжнародні виставки, як етапи формування системи оцінки трофеїв. Проведення місцевих виставок. Удосконалення експертизи трофеїв. Правила етики і естетики аранжування трофейних шкур, черепів, рогів та іклів .

Тема 3. Біологічні основи трофейної справи

Мисливські тварини, що включені в трофейну класифікацію. Особливості біології оленевих та їх значення як об'єкта трофейного полювання. Оцінка рогів лося. Оцінка рогів оленя благородного (європейського). Оцінка рогів оленя плямистого. Оцінка рогів лані. Оцінка рогів козулі європейської. Особливості біології кабана та його значення як об'єкта трофейного полювання. Оцінка іклів кабана. Особливості біології муфлона європейського і його значення як об'єкта трофейного полювання. Оцінка рогів муфлона. Особливості біології вовка і його значення як об'єкта трофейного полювання. Оцінка шкур вовка. Оцінка черепів вовка. Мисливські трофеї як індикатор стану популяції мисливських тварин. Вольєрне розведення та утримання трофейних мисливських тварин. Селекція мисливських тварин, що є об'єктом трофейного полювання. Селекційний відстріл.

Розділ 2. Основи таксидермії

Тема 4. Таксидермія як біологічна наука

Поняття таксидермії. Історія розвитку таксидермії. Методи добування тварин для зоологічних експонатів. Технологія обробки таксидермічного матеріалу на місці здобичі. Особливості транспортування різноманітних видів трофейної сировини. Наукова обробка таксидермічного матеріалу. Методики взяття промірів тварин. Методи виготовлення таксидермічних експонатів птахів. Методи виготовлення таксидермічних експонатів ссавців. Методи виготовлення експонатів плазунів (рептилій), земноводних (амфібій) та риб. Скелети риб, ссавців та птахів. Виготовлення опудал для наукових колекцій та музейних експозицій. Виготовлення та оформлення мисливських трофеїв.

Тема 5. Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт

Необхідний інвентар. Вимоги до матеріалів, пристосувань та інструментів. Холодильна камера. Розбірна кімната. Дезінсекційна камера. Препарувальна. Ліпна. Сушильна камера. Підсобне приміщення. Гігієнічні вимоги. Методи захисту таксидермічних експонатів.

Тема 6. Виготовлення зоологічних експонатів та трофеїв

Препарування тварин. Первинна обробка трофеїв. Способи зйомки шкур. Первинна обробка шкур. Вичинка шкур звірів для виготовлення мисливських трофеїв. Вичинка шкур тварин. Виготовлення науково-колекційних тушок птахів і ссавців. Огляд методів виготовлення чучел птахів та ссавців. Препарування та виготовлення чучел інших груп тварин (риби, амфібії, рептилії, комахи). Обробка черепів. Очистка черепів. Виварювання черепів. Особливості виварювання черепів з рогами. Обпилювання черепів. Способи обезжирювання та відбілювання черепів. Обробка іклів кабана. Виготовлення голів ссавців. Виготовлення трофеїв лося, оленя, лані, козулі. Виготовлення трофеїв кабана-сікача. Оформлення трофеїв і чучел тварин. Монтаж мисливських трофеїв. Комплекс вимог до оформлення. Монтаж рогів. Монтаж іклів кабана. Монтаж черепів хижаків. Виготовлення килимів із шкур тварин. Виготовлення чучел голів на декоративних медальйонах, чучел-барельєфів в пейзажі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л.	лаб.	сам. роб.		л.	лаб.	сам. роб.
<i>Розділ 1. Історія трофейної справи</i>								
Тема 1. Трофейна справа, як розділ мисливствознавства	6	2	-	4				
Тема 2. Експертиза мисливських трофеїв	14	2	2	10				
Тема 3. Біологічні основи трофейної справи	20	4	6	10				
Разом за розділом 1	40	8	8	24				
<i>Розділ 2. Оцінка мисливських трофеїв</i>								
Тема 4. Таксидермія як біологічна наука	16	2	4	10				
Тема 5. Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт	12	2	2	8				
Тема 6. Виготовлення зоологічних експонатів та трофеїв	52	4	18	30				
Разом за розділом 2	80	8	24	48				
Усього годин	120	16	32	72				

5. Теми лекційних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	Трофейна справа, як розділ мисливствознавства	2
2	Експертиза мисливських трофеїв	2
3	Біологічні основи трофейної справи	4
4	Таксидермія як біологічна наука	2
5	Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт	2
6	Виготовлення зоологічних експонатів та трофеїв	4
Разом		16

6. Теми лабораторних занять

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	Трофейна справа, як розділ мисливствознавства	-
2	Експертиза мисливських трофеїв	2
3	Біологічні основи трофейної справи	6
4	Таксидермія як біологічна наука	4
5	Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт	2
6	Виготовлення зоологічних експонатів та трофеїв	18
Разом		32

7. Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	Трофейна справа, як розділ мисливствознавства	4
2	Експертиза мисливських трофеїв	10
3	Біологічні основи трофейної справи	10
4	Таксидермія як біологічна наука	10
5	Обладнання та оснащення для таксидермічних робіт	8
6	Виготовлення зоологічних експонатів та трофеїв	30
Разом		72

8. Види контролю і система накопичення балів

Визначення рівня знань, умінь і навичок, засвоєних студентом з навчальної дисципліни, здійснюється у формі поточної та підсумкової атестації.

Розподіл балів, які отримують студенти за системою накопичення

№ п/п	Види контрольного заходу		Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1	Поточна атестація	Підготовка та виконання завдань лабораторних занять	10	4	40
2		Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу <i>Розділів 1, 2</i> (проводиться за результатами вивчення матеріалу Теми 3 в електронному вигляді)	1	0-10	10
3		Контрольне тестування за результатами вивчення матеріалу <i>Розділу 2</i> (проводиться за результатами вивчення матеріалу Теми 6 в електронному вигляді)	1	0-10	10
4	Підсумковий контроль залік	Контрольне тестування за вивченим матеріалом курсу (проводиться по завершенню вивчення курсу в електронному вигляді)	1	40	40
Усього			13		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 — 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 — 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 — 84 (добре)		
D	70 — 74(задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 — 69 (достатньо)		
FX	35 — 59 (незадовільно — з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 — 34 (незадовільно — з обов’язковим повторним курсом)		

Поточна атестація

Поточна атестація орієнтована на визначення рівня оперативного засвоєння студентами теоретичного матеріалу та набуття практичних навичок. Виконання студентом завдань поточного контролю є обов'язковим етапом вивчення дисципліни.

Поточна атестація здійснюється в процесі вивчення дисципліни на лабораторних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом.

Терміни заходів поточної атестації:

- складання тестів із певної теми — впродовж тижня напередодні лабораторного заняття;
- перевірка і захист практичних завдань — впродовж тижня після лабораторного заняття;
- контрольні роботи із кожної атестації — впродовж тижня певної атестації.

Результат виконання і захисту практичних завдань лабораторних занять оцінюється окремо за такою шкалою:

- 4 бали — всі завдання певної роботи виконані повністю без помилок; студент демонструє всебічне системне і глибоке знання програмного матеріалу; засвоєння ним основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами та методиками, передбаченими програмою дисципліни; вміння використовувати їх для вирішення типових і нестандартних практичних ситуацій; виявляє творчі здібності у розумінні, викладі та використанні навчального матеріалу;
- 2-3 балів — завдання певної роботи виконані без суттєвих помилок, студент демонструє володіння знаннями основного програмного матеріалу, засвоєння інформації у межах лекційного курсу; володіння необхідними методами та методиками, передбаченими програмою; вміння використовувати їх для вирішення типових практичних ситуацій, припускаючи окремих незначних помилок;
- 0-1 бал — більше 30 % завдань певної роботи виконані частково або невірно; студент демонструє значні прогалини у знаннях основного та обізнаний із деякими поняттями програмного матеріалу, методи та методики, передбачені програмою дисципліни, використовуються невірно. Виконання роботи не зараховується і повертається студенту на доопрацювання.

Складання тестів (0-10 балів, оцінювання автоматичне у системі moodle)

Тест із кожної теми та контрольної роботи складається з завдань двох видів.

Завдання першого виду — вибір із множини. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жоден із варіантів відповідей, завдання вважатиметься виконаним неправильно. У такому випадку студент отримає 0 балів.

Завдання другого виду — встановлення відповідності. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, якщо студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 бала. У випадку, коли позначено менше 2-х відповідей, завдання вважатиметься виконаним неправильно, студент отримає 0 балів.

Підсумкова атестація

Підсумкова атестація — комплексне оцінювання якості засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичного матеріалу навчальної дисципліни та сформованих практичних навичок, визначається як сума балів на підставі результатів усіх контрольних заходів, що передбачені навчальним планом за весь термін викладання дисципліни.

Форми підсумкової атестації — складання заліку.

Терміни заходів підсумкової атестації: контрольне тестування проводяться впродовж тижня підсумкової атестації.

Складання тестів (40 балів, оцінювання автоматичне у системі moodle)

Тест підсумкової атестації складається з завдань трьох видів.

Завдання першого виду — вибір із множини. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал. Якщо студент: а) позначив неправильний(і) варіант(и) відповіді(ей); б) позначив два або більше варіантів відповіді, навіть якщо поміж них є правильний; в) позначив тільки один варіант відповіді, навіть якщо він є правильним; г) позначив більше одного варіанту відповіді, серед яких є правильні і неправильні варіанти відповідей, д) не позначив жоден із варіантів відповідей, завдання вважатиметься виконаним неправильно. У такому випадку студент отримає 0 балів.

Завдання другого виду — встановлення відповідності. За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал, якщо студент позначив 2-3 відповідності правильно він отримує 0,5 бала. У випадку, коли позначено менше 2-х відповідей, завдання вважатиметься виконаним неправильно, студент отримає 0 балів.

Завдання третього виду — коротка відповідь. Студенту необхідно надати точну стислу відповідь, або доповнити зміст завдання (1-3 слова). За правильне виконання завдання студент отримує 1 бал.

Результати поточної та підсумкової атестації доводяться до відома студентів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни вважається остаточною та вноситься у Додаток до диплома.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Данилкин А.А. Биологические основы охотничьего трофейного дела. / А.А Данилкин — Москва: ТНИ "ТМК", 2010. — 150 с.
2. Литвинов В.Ф. Таксидермия и трофейное дело с основами товароведения меховой продукции: учеб.-метод. пособие для студентов специальности 1-75 01 01 «Лесное хозяйство» специализации 1-75 01 01 02 «Лесоохотничье хозяйство и побочное пользование лесом» / В.Ф. Литвинов. — Минск : БГТУ, 2011. — 220 с.
3. Роскопф И. Охотничьи трофеи и изделия. Пер. со словацкого — 2-е изд. / И. Роскопф — М.: Лесная пром-сть, 1984. — 128 с.
4. Фандеев А.А. Охотничье-промысловые звери трофеи. / А.А. Фандеев, В. П. Никольская. — М.: Россельхозиздат, 1978. — 176 с.
5. Яковлев Я.И. Изготовление наглядных пособий / Я. И. Яковлев. — М.: Колос, 1969. — 367 с.

Додаткова:

1. Гончарова О. В. Товароведение и экспертиза пушно-меховых изделий: учебное пособие / О.В. Гончарова, С.В. Гончарова. — Омск: Издатель ООО «Омскбланкиздат», 2012. — 574 с.
2. Демянчик, В.Т. Зоологические экспонаты: общая таксидермия: учеб. пособие / В.Т. Демянчик. — Минск: Універсітэцкае, 2000. — 224 с.
3. Заславский М.А. Изготовление чучел птиц, скелетов и моделей животных / М.А. Заславский. — М.; Л.: Наука, 1966. — 251 с.
4. Заславский М.А. Изготовление чучел, муляжей и моделей животных / М.А. Заславский. — М.; Л.: Наука, 1968. — 250 с.
5. Туров С.С. Набивка чучел зверей и птиц. / С.С. Туров. — Реутов: Эра; М.: Изд. дом Рученькиных, 2003. — 190 с.
6. Шепелев А.Ф. Товароведение и экспертиза пушно-меховых товаров: учебное пособие. / А.Ф. Шепелев, И.А. Печенежская. — М.: Изд. центр «Март», 2004. — 192 с.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> — Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://e-heritage.ru/> — Електронна бібліотека
3. <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ep.html> — Електронний фонд наукових публікацій
4. <http://elibrary.ru> — Наукова електронна бібліотека
5. <http://www.kmu.gov.ua> — Урядовий портал
6. <http://zakonl.rada.gov.ua/laws> — Законодавство України
7. <http://www.ecoline.ru/books/> — Електронна екологічна бібліотека
8. <http://rybalka.zooclub.ru/index.php/> — Рыбакам и охотникам
9. <http://hunts.in.ua/index.html> — Охота и природа
10. <http://www.hunter.ru/> — Все об охоте
11. <http://predatory.ru/> — Справочник по хищным и копытным животным
12. <http://www.vupor.com/> — Всеукраинский портал охоты и рыбалки
13. <http://www.huntingukraine.com/> — Hunting Ukraine
14. <http://dklg.kmu.gov.ua> — Державне агентство лісових ресурсів України

Погоджено _____

навчальний відділ

«_____» _____

«Трофейна справа та основи таксидермії»

[illegible]